

УДК 658.14.17(047.32)

Потриваєва Н.В.
*доктор економічних наук,
професор кафедри обліку і аудиту
Миколаївського національного аграрного університету*

Кореновська Т.О.
*студентка
Миколаївського національного аграрного університету*

ТРАНСПАРЕНТНІСТЬ ЯК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОВНОТИ ВИСВІТЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ

TRANSPARENCY AS A SECURITY COMPLETENESS OF COVERAGE IN THE FINANCIAL REPORTING

АНОТАЦІЯ

У статті визначено актуальність транспарентної фінансової звітності як важливої складової розвитку економіки та суспільства в цілому. Наведено авторське визначення поняття транспарентності фінансової звітності, обґрунтовано її актуальність при складанні фінансової звітності згідно з вимогами Міжнародних стандартів фінансової звітності. Визначено зовнішній та внутрішній ефекти зростання транспарентності фінансової звітності на мікро- та макроекономічних рівнях. Надано пропозиції щодо нівелювання можливих негативних наслідків збільшення рівня транспарентності фінансової звітності підприємств.

Ключові слова: транспарентність, фінансова звітність, прозорість, Міжнародні стандарти фінансової звітності.

АННОТАЦИЯ

В статье определена актуальность транспарентной финансовой отчетности как важной составляющей развития экономики и общества в целом. Приведено авторское определение понятия транспарентности финансовой отчетности, обоснована ее актуальность при составлении финансовой отчетности в соответствии с требованиями Международных стандартов финансовой отчетности. Определены внешний и внутренний эффекты роста транспарентности финансовой отчетности на микро- и макроэкономических уровнях. Предложены меры по нивелированию возможных негативных последствий увеличения уровня транспарентности финансовой отчетности предприятий.

Ключевые слова: транспарентность, финансовая отчетность, прозрачность, Международные стандарты финансовой отчетности.

ANNOTATION

In the article the author's definition of transparency in financial reporting is given. Its relevance in accordance with International Financial Reporting Standards is proved. The proposals as for avoiding possible negative consequences of increasing the transparency of financial reporting are given. It is determined that an important part of the economy and society as a whole is transparent financial reporting.

Keywords: transparency, financial statements, clarity, International financial reporting standards.

Постановка проблеми. Фінансова звітність далеко не завжди містить адекватну реальності інформацію підприємства, про що свідчить фінансова криза 2008–2009 рр. Навіть звітність великих підприємств не дозволяє скласти достовірне уявлення про минуле, теперішнє та майбутнє їх фінансового становища та результатів діяльності, хоча вони мають світову репутацію та вважаються транспарентними. Причина подібної ситуації полягає як в недосконалому

правил формування звітності, так і в допустимих порушеннях при її підготовці та аудиті.

На даний час спостерігається зміна пріоритетів в економіці та суспільстві з інформаційної закритості на відкритість. Бізнесу, як і органам державного управління, доводиться реагувати на збільшення запиту суспільства на прозорість, який багато в чому зумовлений усвідомленням транспарентності як загальної ідеї сучасної цивілізації, масовістю інтересів та бурхливим розвитком засобів масової комунікації.

Менеджери багатьох підприємств, осмисливши необхідність збільшення їх відкритості, почали шукати шляхи для кількісного і якісного удосконалення розкриття фінансової інформації. В той час інвестори та інші користувачі бухгалтерської інформації поступово почали вважати відкритість нормою, а не виключенням, ініціюючи таким чином недостатньо «прозорі» підприємства слідувати даній тенденції та підвищувати свою прозорість, або поступатися своїм місцем на ринку більш відкритим підприємствам.

Так як найбільш вагома інформація про суб'єкти економіки, яка необхідна користувачеві для прийняття рішень, міститься перш за все у бухгалтерській звітності, то важливою сферою, де необхідне збільшення рівня транспарентності, є область фінансового обліку та звітності [4, с. 51].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти транспарентності обліку розглядаються в працях таких вітчизняних науковців, як Вахрушина М.А., Гетьман В.Г., Гунін Д.І., Ігумнов В.М., Кожухов В.Л., Несветайлов В.Ф., Панков В.В. та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас можна відзначити недостатність теоретичних напрацювань, що розкривають поняття транспарентності в сфері обліку, не систематизовано способи її вимірювання в контексті прозорості та сприятливості ведення бізнесу.

Мета статті полягає в обґрунтуванні та визначенні поняття транспарентності фінансової звітності на мікро- та макроекономічних рівнях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна зміна фінансових умов вимагає прозорішої системи реалізації грошово-кредитної політики, зрозумілих правил та процедур для уникнення зайвої ринкової невизначеності та нестійкості мінімізації витрат на реалізацію антиінфляційної грошової кредитної політики. Прозорість грошово-кредитної політики повинна характеризуватися відсутністю таємниці, повнотою надання інформації, враховуючи уточнення цілей політики, процедур та забезпечувати своєчасність звітності.

Транспарентність – це комплексний (інтегральний) показник відкритості суб'єкта економіки, який відображає адекватність вимогам користувачів, рівень повноти розкриття та доступності звітної інформації про його поточний стан і перспективи діяльності [4, с. 49].

Транспарентність походить від англійського transparency і визначається у словниках як достовірність, ясність і можливість легкої перевірки відомостей про що-небудь; відсутність секретності. Поняття транспарентності часто вживають поряд з поняттями «прозорість» (clarity, clearness), «відкритість» (openness), «гласність» (disclosure), «публічність» (publicity), «підзвітність» (accountability). І хоча кожне з них має свою специфіку застосування, деякі дослідники розглядають ці терміни як синонімічні в контексті відкритого суспільства. Інші не просто розділяють ці терміни, але й трактують їх як атрибутивні характеристики транспарентності [7; 10]. В таблиці 1 наведено основні якісні характеристики транспарентної інформації.

Таблиця 1
Основні якісні характеристики транспарентної інформації

Якісна характеристика	Коментар
Актуальність	Інформація повинна бути отримана протягом обмеженого для її призначення часу
Достовірність	Інформація повинна бути отримана з відповідальних за її відповідність дійсності джерел
Повнота	Інформація повинна бути отримана в необхідному об'ємі
Ясність	Інформація повинна бути зрозумілою, тобто отримана в доступній для розуміння формі

Джерело: авторська розробка з використанням [4, с. 49]

На нашу думку, транспарентна фінансова звітність – це головний фінансовий документ, який максимально повно та прозоро відкриває всі вагомні дані про діяльність підприємства, що надається внутрішнім та зовнішнім користувачам для прийняття економічних рішень. Транспарентна фінансова звітність є важливою складовою розвитку економіки та суспільства в цілому. Основні функції транспарентності фінансової звітності, які розкривають механізми

її участі в створенні транспарентної економіки, наведено в таблиці 2.

Таблиця 2
Основні функції транспарентності фінансової звітності

Функції транспарентності	Коротка характеристика функцій
Інформаційна	Інформація, що представляється у фінансових звітах, повинна бути дохідлива і розрахована на однозначне тлумачення її користувачами за умови, що вони мають достатні знання і зацікавлені в сприйнятті цієї інформації
Інтегруюча	Забезпечує взаємозв'язок між фінансовою звітністю, об'єднує її в одне ціле
Стабілізуюча	Підтримує високий рівень фінансової звітності, належне і своєчасне оформлення звітів

Джерело: авторська розробка з використанням [4, с. 51]

Зовнішній ефект зростання транспарентності фінансової звітності полягає в отриманні достовірної та всеохоплюючої інформації щодо підприємства та його діяльності, формуванні іміджу «відкритого» підприємства, підвищенні довіри ринку та інвесторів, найбільш повному задоволенні інформаційних потреб існуючих та потенціальних інвесторів, кредиторів та позикодавців.

Внутрішній ефект зростання транспарентності фінансової звітності полягає в зниженні вартості доступного залученого капіталу, підвищенні корпоративної культури і, найголовніше, покращенні якості управлінської інформації і зниженні витрат на ведення управлінського обліку.

З розгортанням світової фінансової кризи в багатьох міжнародних підприємствах поширюється хибна практика фальсифікації фінансової звітності, навмисного перекручення її показників, що призводить до неправдивості облікових даних [7; 8]. Впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ) є сьогодні державним пріоритетом. Високий рівень транспарентності фінансової звітності за МСФЗ сприяє зростанню прогнозуючої та підтверджуючої цінності інформації, що за Концептуальною основою фінансової звітності є одними з найважливіших якісних характеристик.

Важливо розуміти, що транспарентність фінансової звітності окремих акціонерних підприємств та інших учасників фондового ринку не означає транспарентність всього фондового ринку країни, хоча останнє і є державним пріоритетом впровадження МСФЗ з метою залучення іноземних інвестицій, зростання рейтингів економіки, покращення інвестиційного середовища.

Мета МСФЗ 1 «Подання фінансових звітів» – забезпечити, щоб перша фінансова звітність суб'єкта господарювання, складена за

МСФЗ, та його проміжна фінансова звітність за частину періоду, охопленого цією фінансовою звітністю, містили високоякісну інформацію, яка: є прозорою для користувачів і порівняною в усіх відображених періодах; забезпечує прийнятну відправну точку для обліку за МСФЗ; за витратами на її отримання не перевищує вигоди для користувачів [6].

Фінансова звітність є структурованим відображенням фінансового стану та фінансових результатів діяльності суб'єкта господарювання. Метою фінансової звітності є надання інформації про фінансовий стан, фінансові результати діяльності та грошові потоки суб'єкта господарювання, яка є корисною для широкого кола зовнішніх та внутрішніх користувачів при прийнятті ними економічних рішень.

Фінансова звітність також демонструє результати того, як управлінський персонал суб'єктів господарювання розпоряджається ввіреними йому ресурсами. Для досягнення цієї мети фінансова звітність надає таку інформацію про суб'єкт господарювання: активи; зобов'язання; власний капітал; дохід та витрати, у тому числі прибутки та збитки; внески та виплати власникам, які діють згідно з їхніми повноваженнями власників; грошові потоки. Ця інформація, разом з іншою інформацією у примітках, допомагає користувачам фінансової звітності спрогнозувати майбутні грошові потоки суб'єкта господарювання і, зокрема, їхній час та вірогідність [8].

Транспарентність має і зворотний бік – комерційна таємниця, конфіденційна інформація і т. п. Слід звернути увагу, що жоден Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку чи МСФЗ не містить вимог щодо розкриття такої інформації. Тому, намагаючись підвищити транспарентність фінансової звітності, можна не побоюватися зачепити комерційні інтереси укладача фінансової звітності.

Висновки. В цілях нівелювання можливих

негативних наслідків збільшення рівня транспарентності фінансової звітності для підприємств за доцільне вважаємо наступні міри: відмова від «сірих» схем діяльності, суворе слідування законодавству у сфері бізнесу, в тому числі в області оподаткування; раціональна організація переходу до транспарентності своєї фінансової звітності; поетапність процесу транспарентності звітної інформації.

Важливою складовою розвитку економіки та суспільства в цілому є транспарентна фінансова звітність. Як зовнішній, так і внутрішній ефекти зростання транспарентності фінансової звітності полягають в отриманні достовірної прозорої інформації щодо підприємства та його діяльності в процесі прийняття рішень користувачами на мікро- та макроекономічних рівнях.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вісник Міністерства доходів і зборів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.visnuk.com.ua>.
2. Все про бухгалтерський облік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vobu.com.ua>.
3. Дебет-кредит [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dtk.com.ua>.
4. Игумнов В.М. Основные направления исследования транспарентности / В.М. Игумнов // Международный бухгалтерский учет. – 2011. – № 41(191). – С. 47–53.
5. Мельник Н. Транспарентність обліку як складова сприятливості ведення бізнесу в Україні / Н. Мельник // Бухгалтерський облік і аудит – 2015. – С. 10–16.
6. Міжнародні стандарти фінансової звітності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art.
7. Крет О.В. Інституалізація транспарентності державної влади : автореф. дис. ... канд. політ. Наук : спец. 23.00.02 / О.В. Крет ; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці : 2010. – 20 с.
8. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.pro-u4ot.info/files/ias/all_ias_one_archive.zip.